

Комунальний вищий навчальний заклад
«Херсонська академія неперервної освіти»
Херсонської обласної ради

ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 43

ХЕРСОН

2019

Затверджено рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України (наказ № 747 від 13 липня 2015 р.).

Рекомендовано до друку вченою радою Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради (протокол № 7 від 25.09.2019 р.).

Збірник включено до:

[Index Copernicus](#), [Google Scholar](#), [Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Іван	БЕХ	доктор психологічних наук, професор (Україна)
Євдокія	ГОЛОБОРОДЬКО	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Віктор	ОЛІЙНИК	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Василь	КУЗЬМЕНКО	доктор педагогічних наук, професор, головний редактор (Україна)
Ігор	ЖЕРНОКЛЕЄВ	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Марія	ПЕНТИЛЮК	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Наталія	ТЕРЕНТЬЄВА	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Ніна	СЛЮСАРЕНКО	доктор педагогічних наук, професор, відповідальний секретар (Україна)
Нада	БАБІЧ	доктор педагогічних наук, професор (Хорватія)
Бажена	МУХАЦКА	доктор педагогічних наук, професор (Польща)
Раїса	СЕРЬОЖНИКОВА	доктор педагогічних наук, професор (Росія)
Олександр	ТЕСЛЕНКО	доктор педагогічних наук, доктор соціологічних наук, професор (Казахстан)
Анатолій	ЗУБКО	кандидат педагогічних наук, професор (Україна)
Ярослава	ОСПАНОВА	кандидат педагогічних наук, професор (Казахстан)
Ірина	ЖОРОВА	доктор педагогічних наук, доцент (Україна)
Юлія	КУЗЬМЕНКО	доктор педагогічних наук, доцент (Україна)
Віталія	ПРИМАКОВА	доктор педагогічних наук, доцент (Україна)
Сергій	МОЇСЄЄВ	кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Галина	ЮЗБАШЕВА	кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Олена	КОХАНОВСЬКА	кандидат педагогічних наук (Україна)

РЕЦЕНЗЕНТИ: Моніка ЯВОРСЬКА-ВІТКОВСЬКА – доктор педагогічних наук, професор (Польща);
Олександра ЯНКОВИЧ – доктор педагогічних наук, професор (Україна)

Педагогічний альманах: збірник наукових праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2019. Випуск 43. 285 с.

ISSN 2616-5597 (Друкована версія)

У збірнику наукових праць відомі дослідники, педагоги-практики загальноосвітніх навчально-виховних закладів, професійно-технічних навчальних закладів, вищих начальних закладів I-II і III-IV рівнів акредитації висвітлюють теоретичні й прикладні аспекти модернізації сучасної освіти. Упровадження висвітлених на сторінках збірника наукових праць матеріалів сприятиме вирішенню різноманітних проблем сучасної загальноосвітньої та професійної школи.

Для науковців і педагогів-практиків загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, працівників інститутів післядипломної освіти.

Автори несуть відповідальність за достовірність інформації, точність фактів, цитат, інших відомостей, за порушення авторських прав будь-яких юридичних і фізичних осіб, а також за використання даних, що не підлягають публікації у відкритому друці. Думки авторів можуть не співпадати з думкою редакції. Передрук матеріалів допускається тільки з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів, опублікованих в «Педагогічному альманасі», посилання на збірник наукових праць обов'язкове.

ЗМІСТ

Розділ 1. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ	9
<i>Алфімов В. М., Золотарьова О. В.</i> Позашкільні форми роботи з обдарованими учнями в Ізраїлі.....	10
<i>Вархолик Г. В., Сливка Б. С., Тушиніцький Н. І.</i> Тенденції розвитку християнської моралі дошкільників у контексті екологічного виховання	15
<i>Кухта М. І.</i> Правове виховання як соціально значущий напрям змісту сучасного шкільного виховання	20
<i>Пислар А. Б.</i> Визначення сутності поняття «виховання учнівської молоді в закладах професійно-технічної освіти»	25
<i>Товканець О. С.</i> Інноваційні методи розвитку лідерства в освітніх установах.....	30
<i>Чабан Н. І., Левченко М. Г.</i> Організація позааудиторної роботи студентів з вивчення народознавства й фольклору України	37
Розділ 2. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	44
<i>Моїсеев С. О., Гузар В. М., Шалар О. Г.</i> Концептуальні засади розвитку предметних компетентностей учнів 1–4 класів на уроках фізичної культури в Новій українській школі	45
<i>Овчиннікова О. М.</i> Сутність та компоненти гуманітарної освіти.....	56
<i>Сіладі В. В.</i> Іншомовна освіта в забезпеченні комунікативної культури особистості в школах Угорщини	61
<i>Тименко М. М.</i> Цифрові навички в школах Об'єднаного Королівства: інтеграція цифрових технологій у шкільному курикулумі.....	69
<i>Ткаченко В. І.</i> Шляхи формування мовленнєвої компетенції на уроках української мови.....	74
<i>Чекрій І. І.</i> Особливості створення рукопису шкільного підручника (за матеріалами ЮНЕСКО).....	79
<i>Юрченко С. Р.</i> Трансформація змісту підручників з географії для 8-х класів закладів середньої освіти України (2000–2016 рр.)	84
Розділ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	91
<i>Євтух М. Б.</i> Формування професійної культури майбутнього вчителя	92
<i>Задорожна І. П.</i> Проблеми та перспективи розвитку вищої іншомовної освіти в Україні	97
<i>Зеленська О. П.</i> Іноземна мова та формування науково-дослідної компетентності в здобувачів вищої освіти нелінгвістичної магістратури та аспірантури	104
<i>Муқан Н. В., Істоміна К. Ю., Яремко Г. В., Блавт О. З.</i> Аналіз професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин у Канаді.....	109
<i>Терентьева Н. О.</i> Тенденції розвитку закладів вищої освіти щодо підготовки фахівців: багатовимірність та прогностичність	117
<i>Адамова Г. В.</i> Стан вивчення проблеми формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі.....	123
<i>Валько Н. В.</i> Побудова моделі STEM-навчання засобами нейронних мереж.....	128
<i>Ворона В. В.</i> Підготовка майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ до здійснення соціально-психологічної роботи в підрозділах: обґрунтування необхідності	135
<i>Карелін М. В.</i> Проблема глобалізації вищої освіти в дослідженнях вітчизняних учених	140
<i>Комінарець Т. В.</i> Розвиток професійної компетентності педагога як фактор підвищення якості освіти в умовах реформування	146
<i>Кошкіна Г. Л.</i> Самодіагностика рівня цифрової компетентності вчителів англійської мови: методика і результати.....	152
<i>Малота А. А.</i> Навчання професійно орієнтованого усного іншомовного спілкування у вищій школі: термінологічний апарат дослідження.....	161
<i>Марецька Л. П., Худенко О. М.</i> Індивідуальний освітній маршрут як засіб розвитку професіоналізму педагога	166

<i>Попроцький І. С.</i> Система підготовки військово-морських фахівців Румунії як сучасна модель підготовки офіцерських кадрів, прийнята в країнах-членах НАТО	172
<i>Скорик Т. В., Міненко А. О.</i> Арттехнології розвитку емоційного інтелекту майбутнього вчителя початкових класів	180
<i>Степанова Д. В.</i> Формування професійно-дипломатичного спілкування майбутніх фахівців із міжнародних економічних відносин за експериментальною моделлю	186
<i>Шевченко Р. І.</i> Базові засади ступеневої підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої військово-морської освіти в системі неперервної освіти	192
Розділ 4. ТЕОРІЯ ЗМІСТУ, ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИМ ПРОЦЕСОМ	199
<i>Десятов Т. М., Тимошенко Ю. В.</i> Стейкхолдер-менеджмент як основа управління якістю університетських освітніх програм	200
Розділ 5. ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ	206
<i>Кузьменко Ю. В.</i> Освітня політика держави в галузі правового виховання учнівської молоді (кінець ХХ – початок ХХІ століття).....	207
<i>Трибулькевич К. Г.</i> Роль вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти морського профілю у ХХ – на поч. ХХІ ст.	211
<i>Клочко О. М., Коваленко С. М.</i> Проблема розвитку жіночої освіти в Україні другої половини ХІХ – початку ХХ століття в дорадянській історіографії	217
<i>Коваленко О. М.</i> Навчальна література як елемент навчально-методичного забезпечення підготовки залізничників у 50-90-ті рр. ХХ ст.	222
<i>Кравченко Т. М.</i> Особливості становлення професійної підготовки фахівців з маркетингу у Великій Британії (кінець ХХ – початок ХХІ століття)	229
<i>Кузьменко А. Ю.</i> Вплив суспільно-історичних та культурно-освітніх чинників на розвиток особистості С. Чавдарова.....	235
<i>Куценко І. В.</i> Організація моніторингу навчальних досягнень студентів морських навчальних закладів у 40 – 60-х роках ХХ століття	243
<i>Надеждіна І. М.</i> Перспективи використання досвіду просвітницько-педагогічної діяльності інтелігенції в сучасному українському соціумі.....	248
<i>Павлова О. С.</i> Партнерський підхід у науковій спадщині О. А. Захаренка.....	253
<i>Солодовник А. О.</i> Особливості практичної підготовки в закладах вищої освіти морського профілю України (кінець ХХ – початок ХХІ століття)	258
<i>Сотер М. В.</i> Тенденції розвитку іншомовної підготовки в технічних закладах вищої освіти України 50-60-х рр. ХХ століття	265
<i>Чижик Т. Г.</i> Особливості шкільної гігієни другої половини ХХ століття як фактора фізичного розвитку підлітків	270
<i>Чух Г. П.</i> Використання досвіду післядипломної освіти вчителів філологічних дисциплін Півдня України в сучасних реаліях.....	275
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	282

**Municipal Higher Educational Institution
«Kherson Academy of Continuing Education»
of Kherson Regional Council**

**PEDAGOGICAL
ALMANAC**

PROCEEDINGS

ISSUE 43

KHERSON

2019

УДК 37.013

Approved by the Ministry of Education and Science Higher Attestation Board decision (order № 747 dated of 13.07.2015).

The proceedings were recommended for publishing by the Scientific Council of Municipal Higher Educational Institution «Kherson Academy of Continuing Education» of Kherson Regional Council (protocol № 7 dated 25.09.2019).

The collection is listed in:

[Index Copernicus](#), [Google Scholar](#), [V. Vernadsky National Library of Ukraine](#)

EDITORIAL BOARD:

Ivan	BECH	doctor of psychological sciences, professor (Ukraine)
Yevdokiia	GOLOBOROD'KO	doctor of pedagogical sciences, professor (Ukraine)
Victor	OLIINYK	doctor of pedagogical sciences, professor (Ukraine)
Vasyl	KUZMENKO	doctor of pedagogical sciences, professor (Ukraine) doctor of pedagogical sciences, professor, head editor (Ukraine)
Igor	ZHERNOKLIEIEV	doctor of pedagogical sciences, professor (Ukraine)
Mariia	PENTILUK	doctor of pedagogical sciences, professor (Ukraine)
Nina	SLYUSARENKO	doctor of pedagogical sciences, professor, executive editor (Ukraine)
Nataliia	TERENTIEVA	doctor of pedagogical sciences, professor (Ukraine)
Nada	BABICH	doctor of pedagogical sciences, professor (Croatia)
Bazhena	MUKHATSKA	doctor of pedagogical sciences, professor (Poland)
Raiisa	SEREZHNIKOVA	doctor of pedagogical sciences, professor (Russia)
Oleksandr	TESLENKO	doctor of pedagogical sciences, doctor of sociological sciences, professor (Kazakhstan)
Anatolii	ZUBKO	candidate of pedagogical sciences, professor (Ukraine)
Yaroslava	OSPAANOVA	candidate of pedagogical sciences, professor (Kazakhstan)
Iryna	ZHOROVA	doctor of pedagogical sciences, associate professor (Ukraine)
Yuliya	KUZMENKO	doctor of pedagogical sciences, associate professor (Ukraine)
Vitaliya	PRIMAKOVA	doctor of pedagogical sciences, associate professor (Ukraine)
Serhii	MOISEEV	candidate of pedagogical sciences, associate professor (Ukraine)
Halyna	YUZBASHEVA	candidate of pedagogical sciences, associate professor (Ukraine)
Elena	KOKHANOVSKEYA	candidate of pedagogical sciences (Ukraine)

REFEREES: Monika YAVORSKA-VITKOVSKA – doctor of pedagogical sciences, professor (Poland);
Oleksandra YANKOVYCH – doctor of pedagogical sciences, professor (Ukraine)

Pedagogical almanac: Proceedings / editorial board V. V. Kuzmenko (head editor) and others. Kherson: MHEI «Kherson Academy of Continuing Education», 2019. Issue 43. 285 p.

ISSN 2616-5597 (Print)

The proceedings include research works of famous scholars, secondary school teachers, vocational school teachers, higher educational institutions of I-II and III-IV accreditation levels lecturers. The articles clarify theoretical and applied aspects of modern education. Application of research works published in the proceedings will promote solutions of various modern secondary and vocational school problems.

The proceedings are recommended for scholars, researchers, secondary school teachers, vocational school teachers, higher educational institutions of I-II and III-IV accreditation levels lecturers, post-graduate educational institutions lecturers.

The authors hold responsibility for data authenticity, data, quotations and other information accuracy, infringement of copyright of legal person and individual, use of information not subject to free publishing. Reprint of materials is allowed by the editorial board written permission only. Reference to the proceedings is obligatory in case of use of materials published in «Pedagogical Almanac».

© Pedagogical Almanac, 2006

CONTENTS

UNIT 1. THEORY AND METHODICS OF ORGANISATION OF UPBRINGING PROCESS	9
<i>Alfimov V. M., Zolotarova O. V.</i> Out-of-school extracurricular forms of work with gifted students in Israel.....	10
<i>Varkxolyk G. V., Slyvka B. S., Tushnickiy N. I.</i> The tendencies of the development of Christian morals of preschool children as a process of ecological education.....	15
<i>Kukhta M. I.</i> Legal education as a socially significant direction of the content of modern school education	20
<i>Pyslar A. B.</i> Defining the concept of «education of young people at vocational and technical education establishments»	25
<i>Tovkanets O. S.</i> Innovative methods of leadership development in educational institutions.....	30
<i>Chaban N. I., Levchenko N. G.</i> Organization of extracurricular activities of students in the study of ethnography and folklore in Ukraine.....	37
UNIT 2. THEORY AND METHODICS OF ORGANISATION OF LEARNING PROCESS	44
<i>Moiseiev S. O., Huzar V. M., Shalar O. G.</i> Conceptual principles of development of subject competences of pupils of 1–4 grades at physical education lessons in the New Ukrainian School.....	45
<i>Ovchynnikova O. M.</i> The essence and components of education in the humanities	56
<i>Siladi V. V.</i> Foreign education in the provision of communicative culture of an individual in Hungary	61
<i>Tymenko M. M.</i> Digital skills in schools of the United Kingdom: integrating digital technology in the school curriculum.....	69
<i>Tkachenko V. I.</i> Ways of forming communicative competence on Ukrainian language lessons	74
<i>Chekriy I. I.</i> Peculiarities of creating a manuscript of school textbooks (based on UNESCO materials).....	79
<i>Yurchenko S. R.</i> Transformation of textbooks on Geography for 8 classes of institutions of secondary education of Ukraine (2000–2016).....	84
UNIT 3. THEORY AND METHODICS OF ORGANISATION OF PROFESSIONAL STUDIES.....	91
<i>Yevtukh M. B.</i> Future teacher’s professional culture formation	92
<i>Zadorozhna I. P.</i> Problems and prospects of development of higher foreign language education in Ukraine.....	97
<i>Zelenska O. P.</i> Foreign language and forming scientific research competence of the students taking the master’s and post-graduate courses	104
<i>Mukan N. V., Istomina K. Iu., Yaremko H. V., Blavt O. Z.</i> The analysis of professional training of bachelor of arts in international relations in Canada	109
<i>Terentieva N. O.</i> Tendencies in the development of higher education institutions in terms of training specialists: multidimensional and predictable.....	117
<i>Adamova H. V.</i> State of the study of the problem of formation of textbooking competence of future philologists in the written translation	123
<i>Valko N. V.</i> Construction of STEM-education model by means of neural networks.....	128
<i>Vorona V. V.</i> Preparation of future officers of the naval forces of the armed forces to carry out social and psychological work in the units: justification of the need.....	135
<i>Karelin M. V.</i> The problem of globalization of higher education in the research of domestic scientists.....	140
<i>Kominarets T. V.</i> Development of the professional level of teacher’s competence as a factor of improving the quality of education during the reform.....	146
<i>Koshkina H. L.</i> Self-diagnostics of the level of digital competence of English teachers: methods and results.....	152
<i>Malota A. A.</i> Teaching professionally oriented oral foreign language communication in higher school: terminological apparatus.....	161

<i>Marets'ka L. P., Khudenko O. M.</i> Individual educational route as a mean of developing teachers' professionalism.....	166
<i>Poprotskyi I. S.</i> Analysis of the process for transformation of training systems of military professionals in Romania to current models for preparing official cards adopted by national members of NATO	172
<i>Skoryk T. V., Minenok A. O.</i> Art technologies in future primary school teacher's emotional intelligence development.....	180
<i>Stepanova D. V.</i> Formation of professional-diplomatic communication in future professionals from international economic relations for the experimental model	186
<i>Shevchenko R. I.</i> The basic principles of future specialists' phased education in naval higher educational institutions within the frameworks of the continuous education system.....	192
UNIT 4. THEORY OF CONTENT, ORGANISATION AND MANAGEMENT OF TEACHING AND UPBRINGING PROCESS.....	199
<i>Desyatov T. M., Tymoshenko Yu. V.</i> Stakeholder management as a basis for quality management of university educational programs.....	200
UNIT 5. HISTORY OF PEDAGOGY	206
<i>Kuzmenko Iu. V.</i> The educational policy of the state in the field of legal education of students of youth (the end of the XX – the beginning of the XXI century).....	207
<i>Trybulkevych K. H.</i> The role of studying foreign languages in higher education institutions of the maritime profile in the XX – XXI centuries	211
<i>Klochko O. M., Kovalenko S. M.</i> The problem of female education in Ukraine in the second half of the XIXth – the beginning of the XXth century in pre-soviet historiography....	217
<i>Kovalenko O. M.</i> Academic books as an element of educational and methodical support for training of railway workers (1950–1990).....	222
<i>Kravchenko T. M.</i> Peculiarities of establishing marketing professional training in the United Kingdom (end of XX – beginning of XXI century)	229
<i>Kuzmenko A. Y.</i> The influence of social, historical, cultural and educational factors on the development of personality of S. Chavdarov.....	235
<i>Kutsenko I. V.</i> Features of monitoring students' educational achievements in marine educational institutions in 40-60 years of XX century	243
<i>Nadezhdina I. M.</i> Prospects of use of experience of educational and pedagogical activity of intelligence in modern Ukrainian society.....	248
<i>Pavlova O. S.</i> A partnership approach in scientific heritage of O. Zakharenko.....	253
<i>Solodovnyk A. O.</i> The features of practical training in maritime higher education institutions (the end of XX – the beginning of XXI century).....	258
<i>Soter M. V.</i> Tendencies of foreign language training development in higher technical education institutions of Ukraine in the 50–60 years of the twentieth century	265
<i>Chyzhyk T. G.</i> Peculiarities of school hygiene of the second half of the XXI century as a factor of youth physical development	270
<i>Chuk G. P.</i> Application of experience of teacher's postgraduate education of philological disciplines of the South of Ukraine in modern realities	275
INFORMATION ABOUT AUTHORS	282

religious studies, cultural studies, etc., the purpose of education in the humanities is stated, the tasks of the education in humanities are outlined, the importance and the necessity of studying the humanities in higher education is revealed, the impact of education in the humanities on a person is emphasized, the great potential of humanities to form the value orientations of the personality is indicated, since they are dedicated to the person, his role in the environment, and also provide knowledge of his inner nature. In general, the study of the humanities helps to see the problems of today through the lens of the spiritual experience of all mankind, through the incorporation into the modern culture of spiritual values acquired by humanity on the difficult path of self-discovery.

Key words: education, humanitarian education, humanitarian education, the purpose of humanitarian education, structural components of humanitarian education, tasks of the humanitarian education, human, humanitarian content.

Дата надходження статті: «31» липня 2019 р.

УДК 371.4:844

Сіладі В. В.*

ІНШОМОВНА ОСВІТА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В ШКОЛАХ УГОРЩИНИ

У статті розглядається проблема впливу іншомовної освіти на формування комунікативної культури особистості в Угорщині. Проаналізовано основні підходи до іншомовної освіти в європейському освітньому середовищі. Підкреслено, що критичне мислення, комунікативна культура і комунікативна компетентність стають одними із провідних навичок, які стають актуальними у ХХІ століття та будуть впливати на успішність навчання особистості в майбутньому, на рівень соціально-економічного розвитку суспільства. Визначено, що іншомовна освіта – це цілісний педагогічний процес навчання, виховання і розвитку учнів змістом і засобами предмета «іноземна мова». Виявлено тенденції у формуванні іншомовної комунікації в європейських країнах: полікультурна спрямованість вивчення іноземної мови, розширення мовного плюралізму, який сприяє процесу безперервного розвитку мовної особистості, формування єдиного освітнього простору мовного поля, у якому іноземна мова виступає як інваріантна частина, а інші предмети – як варіативні. Усистематизовано основні цілі навчання іноземної мови в угорських школах: формування і розвиток комунікативної культури школярів, соціокультурний розвиток учнів, ознайомлення учнів зі стратегіями самоспостереження за своїм комунікативним розвитком у міру просування від одного ступеня навчання іноземної мови в школі до іншого, що дозволить їм визначати і досягати власні цілі у вивченні іноземної мови, формування у школярів поваги до інших народів і культур, готовності до ділової співпраці і взаємодії, вироблення спільного рішення щодо загальнолюдських проблем, розвиток мотивації до вивчення другої іноземної мови, розвитку самоосвітнього потенціалу молоді з урахуванням різноманіття сучасного багатомовного і полікультурного світу, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей учнів у процесі вивчення мов і культур. Зроблено висновок, що вивчення іноземної мови в угорських школах виражається у формуванні компетенцій як сумі знань, умінь і особистісних якостей, які дозволяють людині здійснювати різні дії; у загальних компетенціях, які не є мовними, але вони забезпечують будь-яку діяльність, включаючи комунікативну; у комунікативних мовних компетенціях, що дозволяють здійснювати соціально-практичну діяльність з використанням мовних засобів.

Ключові слова: іншомовна освіта, іноземна мова, особистість, комунікативна культура, Угорщина.

*© Сіладі В. В.

Згідно з нормативними документами Європейського Союзу, основним завданням іншомовної шкільної освіти у XXI столітті стало створення сприятливих умов для сталого безперервного розвитку мовної особистості, його метою – досягнення базового (порогового за загальноєвропейською термінологією) рівня іншомовної комунікативної компетенції для загальноосвітніх шкіл.

Документи Єврокомісії «Рамкова стратегія з мультилінгвізму» (2005 р.), і «Європейська стратегія з мультилінгвізму» (2008 р.) визначили 3 основні напрями політики ЄС у цій сфері: наголошення на значній ролі, що її відіграють мови і багатомовність у європейській економіці, і пошук шляхів підвищення цієї ролі; заохочення всіх громадян до вивчення більшої кількості мов і здатності розмовляти ними для покращення взаєморозуміння і спілкування; забезпечення для всіх громадян доступу до законодавства й інформації ЄС на власній мові [6].

Реаліями нового часу стають завдання практичного оволодіння мовою як засобом міжкультурного спілкування. У зв'язку з цим велика увага приділяється іншомовній освіті в середній загальноосвітній школі. Вивчення іноземної мови до того ж може зіграти особливу роль у формуванні особистості учнів, оскільки можливості іноземної мови в розв'язанні актуальних завдань сучасного суспільства в галузі виховання молодого покоління важко переоцінити. У процесі вивчення іноземної мови відбувається оволодіння іншомовною культурою, тобто сукупністю духовних цінностей, накопичених у процесі цивілізації народом країни, що вивчається. Знайомство учнів з побутом, культурою, мистецтвом і науковими досягненнями інших країн і народів відбувається шляхом вивчення мовного матеріалу, який є особливою цінністю для учня. Крім того, здійснюється діалог двох культур – іноземної і рідної. Це дуже важливо, тому що формування людини духовного, людини культури відбувається завдяки діалогу культур.

Проблема розвитку іншомовної освіти та іншомовної компетенції в європейському освітньому просторі розглядалася і вітчизняними, і зарубіжними дослідниками. Зокрема, актуальними для нашого дослідження є наукові доробки А. Габок, Н. Гальскової, В. Кеміня, О. Матвієнко, Л. Реснік, М. Тадеєвої та інших.

Науковцями доведено, що іншомовна освіта є безперервним, розгорнутим у реальному часі й просторі процесом, структурованим відповідно до етапів системно-ціннісної технології розвитку іншомовної компетенції (перший етап – орієнтовно-ознайомлювальний, другий етап – практико-орієнтований, третій етап – професійно-ціннісний) [3; 5]. Іншомовна компетенція – це системноціннісне особистісне новоутворення, що синтезує іншомовні, професійні знання, іншомовні вміння і ціннісні відносини, що проявляється в ціннісному самовизначенні і готовності особистості до організації навчальної, пізнавальної, професійної діяльності від постановки цілей, вибору способів пізнання до контролю й оцінки отриманого результату. Іншомовна компетенція – результат пізнання об'єктів іншомовної дійсності з метою здійснення особистісно і професійно значущої діяльності.

Іншомовна компетенція набуває сутнісних характеристик у тому разі, якщо поряд з акумуляцією інтегрованих іншомовних знань і розвитком умінь забезпечується динаміка ціннісних відносин учня до пізнання й самовизначення в професійній діяльності; зміст лінгвістичної освіти спирається на вивчення об'єктів реальної іншомовної дійсності в діалозі культур, перетворених у процесі пізнання через призму ціннісних відносин; педагогічна взаємодія «учитель-учень» є цінніснозначущим середовищем розвитку іншомовної компетенції й забезпечує обмін знаннями, способами пізнання, цінностями; технологія розвитку іншомовної компетенції спирається на інтеграцію освітніх, комунікативно-прагматичних, особистісно та професійно значущих цілей-цінностей.

Ми звернулися до досвіду розвитку іншомовної освіти Угорщини як однієї з європейських країн, де вивчення іноземної мови є надзвичайно актуальним питанням.

В Угорщині вимальовуються тенденції до модернізації організації та змісту навчання іноземних мов. Йдеться, передусім, про впровадження з 2005 р. обов'язкової дворівневої державної підсумкової атестації з іноземної мови (рівень B1 чи B2) та одержання випускниками старшої школи відповідного сертифікату, що дає право вступу до вищих навчальних закладів, а також укладання національних дескрипторів і критеріїв оцінювання рівня володіння мовою відповідно до європейських стандартів. Цим питанням приділяється значна увага в постанові Кабінету Міністрів Угорщини, Національному стандарті освіти, Державній освітній програмі, Програмі розвитку іншомовної освіти та ін. [4, с. 7].

Мета статті – обґрунтувати роль іншомовної освіти в забезпеченні комунікативної культури особистості в Угорщині.

Згідно з «Концепцією змісту освіти» в Угорщині основними цілями навчання іноземної мови в школі є [4]:

1. Формування і розвиток комунікативної культури школярів (формування і розвиток мовної, мовної та соціокультурної компетенції, необхідної і достатньої для спілкування в межах порогового і просунутого порогового рівня, навчання нормам міжкультурного спілкування іноземною мовою; розвиток культури усного та писемного мовлення на іноземній мові в умовах офіційного і неофіційного спілкування).

2. Соціокультурний розвиток учнів (вивчення рідної мови і рідної культури та іноземних мов і культур інших народів, розвиток у школярів здібностей представляти свою країну і культуру в умовах іншомовного міжкультурного спілкування).

3. Ознайомлення учнів зі стратегіями самоспостереження за своїм комунікативним розвитком у міру просування від одного ступеня навчання іноземної мови в школі до іншого, що дозволить їм визначати й досягати власні цілі у вивченні іноземної мови.

4. Формування в школярів поваги до інших народів і культур, готовності до ділової співпраці і взаємодії, вироблення спільного рішення щодо загальнолюдських проблем.

5. Розвиток мотивації до вивчення другої іноземної мови.

6. Розвитку самоосвітнього потенціалу молоді з урахуванням різноманіття сучасного багатомовного і полікультурного світу.

7. Розвиток інтелектуальних і творчих здібностей учнів у процесі вивчення мов і культур.

Зміст навчання іноземної мови в середній школі реалізує його основні цілі, спрямовані на розвиток у школярів культури спілкування в процесі формування всіх компонентів іншомовної комунікативної компетенції, тобто здатності здійснювати іншомовне міжособистісне і міжкультурне спілкування з носіями мови. Виховний аспект є невід'ємною частиною навчального процесу, тому всі освітні технології передбачають виховання в учнів необхідних якостей зрілої особистості.

Сучасні освітні технології, які використовуються для формування іншомовної комунікативної компетенції школяра, є найбільш продуктивними для створення освітнього середовища, яке забезпечує особистісно орієнтовану взаємодію всіх учасників освітнього процесу. Очевидно, що використання якоїсь однієї технології навчання, якою б досконалою вона не була, не створить максимально ефективних умов для розкриття і розвитку здібностей учнів і творчого пошуку вчителя. Сучасні технології навчання іноземної мови акумулюють успішну інформацію кожної з них, дають можливість учителю скоригувати будь-яку технологію відповідно до структури, функцій, змісту, цілей і завдання навчання в конкретній групі учнів. Більш того, сам зміст освіти з англійської мови демонструє інтеграцію знань у всіх сферах світової культури: політиці, науці, економіці, мистецтві тощо

Особистісно орієнтована парадигма сучасної освіти визначила необхідність комплексної реалізації основних підходів до навчання іноземним мовам: особистісно орієнтованого, діяльнісного, комунікативно-когнітивного та соціокультурного.

Через зміни технологічної основи виробництва затребуваними стають компетенції XXI століття, серед яких – комплекси навичок критичного мислення і комунікації: а) ефективно аналізувати й оцінювати експериментальні дані, судження, затвердження та переконання; аналізувати й оцінювати найбільш важливі альтернативні точки зору; синтезувати і встановлювати зв'язки між даними і аргументами; вирішувати різного роду завдання, використовуючи і традиційні, й інноваційні способи; б) чітко формулювати думки й ідеї; ефективно використовувати навички усного, письмового та невербального спілкування у всьому різноманітті форм і контекстів; ефективно спілкуватися в різних умовах (у тому числі – у багатомовному просторі); приймати на себе частину відповідальності за спільну роботу й цінувати особистий внесок кожного члена команди [1].

Крім розвитку знань, ще більш високою цінністю суспільства й освіти в нову епоху є розвиток самої людини. Для того, щоб отримати знання про світ і будувати власну адекватну картину світу, потрібно не тільки вміти отримати й переробити великий обсяг інформації за допомогою сучасних технічних засобів, а й володіти новим типом мислення. На сучасному ринку праці затребуваний професіонал, що володіє навичками високоорганізованого нелінійного мислення. Л. Реснік, відома американська дослідниця в галузі освіти, визначає вищезгаданий рівень мислення як такий, що має цілісний характер та передбачає вміння бачити альтернативи й пропонувати різноманіття можливих рішень; сумнів в істинності наявних даних; процеси судження та інтерпретації; саморегуляції і самокорекції розумових процесів; певне розумове напруження, пов'язане з процесами формування і формулювання думки й виведення узагальнень [8].

Затребуваними навичками у XXI століття, які будуть впливати на успішність навчання, є комунікативна компетентність, робота в команді; постійний розвиток; критичне мислення, пошук відповідей і рішень; інформаційна культура.

Іншомовна освіта є багатоаспектним феноменом, сутність якого розкривається в кількох площинах. В історико-культурному аспекті іншомовна освіта належить до базових архетипів європейської культури й найтісніше пов'язана з релігійним просвітництвом. Як освітній феномен іншомовна підготовка виступає однією з підсистем національної освітньої системи, метою якої є навчання і виховання учнів змістом і засобами іноземної мови, які мають позитивний вплив на їхнє культурне збагачення і творчий розвиток. Виховний аспект іншомовної освіти спрямований на духовне вдосконалення учнів на базі діалогу іншої культури і рідної. В останні роки в європейській іншомовній освіті основними тенденціями є паралельне вивчення мови і культури, мовний плюралізм, професійноорієнтоване навчання іноземних мов, прагматична, комунікативна спрямованість вивчення іноземних мов. Однак основною метою іншомовної освіти є розвиток мислення, духовності, формування висококультурної особистості учнів.

Концепція багатомовності є визначальною в підході Ради Європи до проблеми вивчення мов. Багатомовність виникає в міру розширення в культурному аспекті мовного досвіду людини від мови, що вживається в сім'ї, до оволодіння мовами інших народів (вивченими в школі, коледжі або безпосередньо в мовному оточенні). Людина «не зберігає» ці мови відокремлено одна від одної, а формує комунікативну компетенцію на основі всіх знань і всього мовного досвіду, де мови взаємопов'язані і взаємодіють. Відповідно до ситуації індивідуум вільно користується будь-якою частиною цієї компетенції для забезпечення успішної комунікації з конкретним співрозмовником. Наприклад, партнери можуть вільно переходити з однієї мови або діалекту на інший, демонструючи здатність кожного висловлювати думку на одній мові й розуміти на іншій. Людина може використовувати знання кількох мов, щоб зрозуміти текст, письмову або усну, мови, якої він раніше не знав, дізнаючись слова, що мають подібне звучання і написання в декількох мовах, у «новій формі».

Аналіз наукових досліджень [3; 4; 7] дає підстави визначити певні тенденції у формуванні іншомовної комунікації в європейських країнах, зокрема в Угорщині:

Перша тенденція – полікультурна спрямованість вивчення іноземної мови. До пріоритетних завдань сучасного іншомовної освіти входить розвиток у молодих людей здатності цінувати людську спільність, а також розуміти і приймати існуючі між народами, етнічними групами відмінності, у тому числі, можливо, полярні уявлення про світ. Подібна здатність повинна стати об'єктом цілеспрямованого формування і, перш за все, у процесі навчання іноземної мови. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають питання, пов'язані з утриманням та організацією полікультурної освіти. У його межах реалізується такий підхід до навчання і виховання, який дозволяє враховувати культурну, етнічну та релігійну специфіку учнів, розвивати в них толерантне ставлення до представників і явищ іншої лінгвоетнокультури. Крім того, полікультурна освіта дає можливість молодій людині краще зрозуміти свою культуру і її роль у становленні світового загальнокультурного простору.

Друга тенденція – це розширення мовного плюралізму, який сприяє процесу безперервного розвитку мовної особистості. У школах Угорщини вивчаються понад 20 іноземних мов: англійська, арабська, болгарська, грецька, єврейська, іспанська, італійська, китайська, корейська, латинська, німецька, новогрецька, норвезька, польська, російська, турецька, хінді, французька, словенська, словацька, чеська, японська та інші. Усі ці мови вивчаються і як перші іноземні мови, і як другі, і треті. Найбільш поширеними європейськими мовами, безумовно, є англійська, німецька, іспанська та французька. Зросла кількість учнів, які вивчатимуть як другу іноземну мову італійську, китайську, японську, арабську. Необхідно відзначити той факт, що якщо раніше друга мова давалася для ознайомлення, то зараз друга мова часто вивчається на рівні функціональної грамотності.

Третьою тенденцією є формування єдиного освітнього простору мовного поля, у якому іноземна мова виступає як інваріантна частина, а інші предмети – як варіативні, наприклад, «іноземна мова і рідна мови», «іноземні мови і література», «іноземна мова та історія», «іноземна мова і світова художня культура», «іноземна мова та інформатика» тощо. Створення інтегрованого освітнього простору заклало основи профільного навчання й показало механізми успішного масового впровадження профільного навчання в старшу школу [2, с. 5].

Окрім розвивального й освітнього величезний і виховний потенціал іншомовної освіти. З історії розвитку освіти ми бачимо, що античне знання було, по своїй суті, гуманітарним. У середні віки характер навчання змінився, проте гуманітарна основа не втратила свого значення для отримання будь-якої іншої освіти. У загальноосвітніх школах обов'язково вивчалися мови, читалися і коментувалися античні автори.

Таким чином, іншомовна освіта – це цілісний педагогічний процес навчання, виховання і розвитку учнів змістом і засобами предмета «іноземна мова». Це пізнавальна, ціннісно-орієнтаційна, комунікативна, і, отже, перетворювальна діяльність, яка має важливе значення у формуванні особистості учня. Це засіб розвитку і виховання, впливу на особистість, що формується і розвивається як на суб'єкт праці, пізнання і спілкування. Перспективний розвиток іншомовної освіти, на нашу думку, складається з вдумливого аналізу ретроспективи, виявленні позитивних моментів і істотних недоліків минулого, орієнтації на вимоги сьогодення й усвідомленні ролі вивчення іноземних мов.

З цієї точки зору мета мовної освіти змінюється. Тепер вчинене (на рівні носія мови) оволодіння однією або двома, або навіть трьома мовами, узятими окремо одна від одної, не є метою. Метою стає розвиток такого лінгвістичного репертуару, де є місце всім лінгвістичним умінням. Останні зміни в мовній програмі Ради Європи спрямовані на розробку інструменту, за допомогою якого викладачі мов сприятимуть розвитку багатомовної особистості. Зокрема, Європейський мовний портфель є документом,

у якому може бути зафіксований і формально визнаний найрізноманітніший досвід вивчення мови й міжкультурного спілкування.

Європейська система оволодіння іноземною мовою визначає 6 рівнів, які мають підрівні в класичній трирівневій системі, що включає базовий, середній та просунутий рівні, тобто на рівні елементарного знання іноземної мови, на рівні незалежного користувача та на рівні досвідченого користувача іноземною мовою. Іноді ці рівні ще визначають як рівень виживання (Breakthrough), передпороговий рівень (Waystage), пороговий рівень (Threshold), рівень самостійного користування (Vantage), рівень професійного оволодіння (Effective Operational Proficiency), рівень досконалого оволодіння (Mastery) [6].

Уведення загальноєвропейської системи рівнів володіння мовою не обмежує можливості різних педагогічних колективів з розробки та опису своєї системи рівнів і модулів навчання. Однак використання стандартних категорій при описі власних програм сприяє забезпеченню прозорості курсів, а розробка об'єктивних критеріїв оцінки рівня володіння мовою забезпечить визнання кваліфікаційних характеристик, отриманих учнями на іспитах. Можна також очікувати, що з плином часу система рівнів і формулювання дескрипторів будуть змінюватися в міру накопичення досвіду в країнах-учасницях проекту.

Для вибору конкретних цілей навчання може знадобитися більш докладний опис. Його можна представити у вигляді окремої таблиці, що відображає основні аспекти володіння мовою по шести рівням.

Наприклад, таблиця 1 складена як інструмент самооцінки для виявлення своїх знань і умінь щодо аспектів:

Таблиця 1

Рівень елементарний (рівень виживання)

Розуміння	Аудіювання	Я розумію окремі знайомі слова і дуже прості фрази в повільно і чітко звуковій мові в ситуаціях повсякденного спілкування, коли говорять про мене, мою сім'ю і найближче оточення.
	Читання	Я розумію знайомі імена, слова, а також дуже прості речення в оголошеннях, на плакатах або каталогах.
Говоріння	Діалог	Я можу брати участь в діалозі, якщо мій співрозмовник повторює на моє прохання в уповільненому темпі своє висловлювання або перефразовує його, а також допомагає сформулювати те, що я намагаюся сказати. Я можу ставити прості запитання і відповідати на них у межах відомих мені тем, або тих, які мене цікавлять.
	Монолог	Я вмію, використовуючи прості фрази і пропозиції, розповісти про місце, де живу, і про людей, яких я знаю.
Письмо	Письмо	Я вмію писати прості листівки (наприклад, привітання зі святом), заповнювати формуляри, вносити своє прізвище, національність, адресу в реєстраційний листок в готелі.

У практичній діяльності можна сконцентрувати увагу на певному наборі рівнів і певному наборі категорій залежно від конкретних цілей. Така деталізація дозволяє зіставити модулі навчання один з одним і з системою загальноєвропейських компетенцій. Замість виділення категорій, що є базою мовної діяльності, може знадобитися оцінити мовну поведінку на основі окремих аспектів комунікативної компетенції.

Наприклад, таблиця 2 розроблена для оцінки говоріння, тому вона спрямована на якісно інші аспекти використання мови:

A1 елементарний рівень (рівень виживання)

Діапазон	Володіє дуже обмеженим запасом слів і словосполучень, які служать для викладу відомостей про себе і для опису конкретних часткових ситуацій.
Точність	Обмежено контролює вживання завчених напам'ять декількох простих граматичних і синтаксичних конструкцій.
Швидкість	Може дуже коротко висловитися, вимовити окремі висловлювання, в основному складені з завчених одиниць. Робить багато пауз для пошуку необхідного висловлювання, вимовляння менш знайомих слів, виправлення помилок.
Взаємодія	Може ставити питання особистого характеру і розказувати про себе. Може елементарно реагувати на мовлення співрозмовника, але в цілому спілкування залежить від повторень, перефразування і виправлення помилок.
Сполучуваність	Може поєднувати слова і групи слів за допомогою таких простих спілок, виражають лінійну послідовність, як «і», «потім».

В основі тлумачення рівневих значень лежить діяльнісний підхід. У ньому встановлюється взаємозв'язок між користуванням і вивченням мови. Користувачі і ті, які вивчають мову, розглядаються як суб'єкти соціальної діяльності, тобто члени соціуму, які вирішують завдання, (не обов'язково пов'язані з мовою) в певних умовах, у певних ситуаціях, у певній сфері діяльності. Мовна діяльність здійснюється в більш широкому соціальному контексті, який і визначає справжній зміст висловлювання. Діяльнісний підхід дозволяє враховувати весь діапазон особистісних характеристик людини як суб'єкта соціальної діяльності, насамперед, когнітивні, емоційні та вольові ресурси.

Таким чином, будь-які форми використання іноземної мови і її вивчення виражається в компетенції як сумі знань, умінь і особистісних якостей, які дозволяють людині здійснювати різні дії; загальних компетенціях, які не є мовними, але вони забезпечують будь-яку діяльність, включаючи комунікативну; комунікативні мовні компетенції, що дозволяють здійснювати діяльність з використанням мовних засобів; контексті, тобто спектрі подій і ситуативних чинників, на фоні яких здійснюються комунікативні дії; мовній діяльності як практичному застосуванню комунікативної компетенції в певній сфері спілкування в процесі сприйняття і / або побудова усних і письмових іншомовних текстів, спрямованій на виконання конкретного комунікативного завдання; видах комунікативної діяльності, що припускають реалізацію комунікативної компетенції в процесі смислової переробки / створення (сприйняття або породження) одного або більше текстів з метою вирішення комунікативного завдання спілкування в певній сфері діяльності; тексти як зв'язковій послідовності усних та / або письмових висловлювань, породження і розуміння яких відбувається в конкретній сфері спілкування та спрямовано на вирішення конкретного завдання; конкретній сфері спілкування, під якою розуміється широкий спектр суспільного життя, у якому здійснюється соціальна взаємодія (освітня, професійна, громадська та особистісна сфери); стратегії, тобто обраного людиною курсу дій, спрямованих на вирішення завдання; завданні як цілеспрямованій дії, необхідне для отримання конкретного результату (вирішення проблеми, виконання зобов'язань або досягнення поставленої мети).

Іншомовна освіта забезпечує подальший розвиток особистості, оскільки набуває значення зворотного зв'язку. У цьому значенні іншомовна компетенція має такі характеристики: стійкість, завершеність, повноту, гнучкість, відкритість. Елементи

іншомовної дійсності пізнаються в діалозі культур, країнознавства, норм поведінки, які представляють необхідний матеріал, у процесі пізнання якого формуються основи іншомовної компетенції та комунікативна культура особистості. Ці та інші питання уважаємо перспективними для подальшого дослідження.

Література:

1. Всемирная декларация о высшем образовании для XXI века: подходы и практические меры. URL: http://www.e-joe.ru/sod/99/4_99/st180.html
2. Гальскова Н. Д. Образование в области иностранных языков: новые вызовы и приоритеты. *Иностранные языки в школе*. 2008. № 5. С. 2–7.
3. Тадеєва М. І. Сучасні тенденції розвитку шкільної іншомовної освіти в країнах-членах ради Європи (порівняльний аналіз): автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Східноукраїнський національний ун-т ім. Володимира Даля. Луганськ. 2011. 44 с.
4. A nemzeti idegennyelv-oktatás fejlesztésének stratégiája az általános iskolától a diplomáig Fehér könyv 2012–2018. URL: <http://nyelvtudasert.hu/cms/data/uploads/idegennyelv-oktatas-feherkonyv.pdf> (угорською мовою)
5. Habók Anita. Tanulási és nyelvtanulási stratégiák használata az általános iskola végén és a középiskola elején URL: https://www.researchgate.net/publication/312429294_Tanulasi_es_nyelvtanulasi_strategiak_hasznalata_az_altalanos_iskola_vegen_es_a_kozepiskola_elejen (угорською мовою).
6. Framework Strategy for Multilingualism. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legacontent/en/txt/?uri=uriserv:c11084>.
7. Nyelvoktatás-politikai arculat (Magyarország). Európa Tanács Nyelvpolitikai Főosztály Strasbourg Oktatási Minisztérium Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya Budapest URL: http://www.nefmi.gov.hu/letolt/vilagnyelv/arculat_k.pdf (угорською мовою).
8. Resnick L. B. Education and Learning to Think. Washington, DC: National Academy Press, 1987. 98 p.

Siladi V. V.

FOREIGN EDUCATION IN THE PROVISION OF COMMUNICATIVE CULTURE OF AN INDIVIDUAL IN HUNGARY*

The article deals with the problem of the influence of foreign language education of the formation of the communicative culture of an individual in Hungary. Here are analyzed the main approaches to foreign language education in the European educational environment (system). It is emphasized, that critical thinking, communicative culture and communicative competence are among the leading skills, that becoming relevant in the 21st century. They will influence the success of personal education in the future and the level of socio-economic development of society. It is established, that foreign language education is a holistic pedagogical process of teaching, upbringing and development of students with the content and means of the subject „foreign language». The tendencies in the formation of foreign language communication in European countries had been identified: multicultural orientation of learning a foreign language, expansion of linguistic pluralism, which contributes to the process of continuous development of linguistic personality, formation of a single educational space of the linguistic field, in which the foreign language acts as an invariant part and other subjects as a variant. The main goals of foreign language learning in Hungarian schools have been systematized: formation and development of communicative culture of students, sociocultural development of students, acquainting students with strategies of self-observation of their communicative development as they move from one level of learning a foreign language to another. It would allow them to reach their own goals in language learning, forming a respectful attitude towards other peoples and cultures, readiness for business(formal) cooperation and cooperation in general, developing problem solving skills, motivating to study a second foreign language. the development of self-educational potential of young people, given the diversity of contemporary multilingual and multicultural world, the development of intellectual and creative abilities of students in the study of languages and cultures. Also, it would contribute to the development of the younger generation's self-educational potential, taking into account the diversity of the modern multilingual and multicultural world development of students'

intellectual and creative abilities in the process of learning languages and cultures.

In conclusion, the study of a foreign language in Hungarian schools is expressed in the formation of competences as the sum of knowledge, skills and personal qualities that allow a person to perform different actions; in general competences that are not linguistic but which provide for any activity, including communication; in communicative language competences that allow one to carry out any socio-practical activities using linguistic means.

Key words: foreign language education, foreign language, personality communicative culture, Hungary.

* This work was supported by the Collegium Talentum 2019 Programme of Hungary.

Дата надходження статті: «30» червня 2019 р.

УДК 373.3/.5.048:331.548](091)(410)»192»

Тymenko M. M.*

DIGITAL SKILLS IN SCHOOLS OF THE UNITED KINGDOM: INTEGRATING DIGITAL TECHNOLOGY IN THE SCHOOL CURRICULUM

The author highlights digital skills in schools of the United Kingdom, stating that the sphere of digital education is very important for the development of the students that enables them to participate in the growing digital economy. Given that digital skills are of the highest priority to the future of the UK economy and the future chances of young people. Schools, colleges and universities are including new skills in their teaching plans, like giving students the tools and skills to survive and succeed in a predominantly digital world. Education establishments are updating their curriculums. Governments are updating policies and requirements and teachers are learning new skills and teaching in new ways. It is emphasized that ICT has become a part of many different subjects in the schools of the United Kingdom as well as computing curriculum and STEM. The Department of Education of the UK created the conditions that the impact of digital technology on education standards is varied, reflecting different levels of investment, access to high quality broadband and teacher support. The author also highlights that ICT and Computer Science in the UK schools are supported by such organizations as: Naace (Advancing education through ICT), Computing at School (CAS), The Association for IT in Teacher Education (ITTE). In the article presents differing characteristics which define ICT and Computer Science as separate subjects with their own qualifications. The author of the article also describes the success of the coding clubs around the countries.

Key words: ICT, curriculum, digital education, United Kingdom, skills.

Problem statement. The current stage of development of education in Ukraine is characterized by intensive search for a new theory and practice of learning. Insufficient quality of general education and the awareness of the need for significant transformation of secondary school have become the cause of the massive nature of innovative processes that became the basis of modernization of the education system. Therefore there is an important issue of change in the sphere of digital education as implementation of information and communication technologies (ICTs) practically in all spheres of life, and especially in education in all of its levels are a requirement of time and a condition for successful development of the society. Therefore there is a necessity to learn more about the experience of the UK in the sphere of ICT education of students in secondary education.

Analysis of recent research and publications. The principles of using ICTs in various social sectors were studied by foreign scholars such as D. Candau, D. Doherty, J. Yost, T. Barsky, S. Banderson, T. Ajger, A. Lesgods, G. Kedrovich, J.-L. Martynand, F. Yanushkevich, Steve Luck, P. Schonken and others. Didactic problems and perspectives of application

---

*© Tymenko M. M.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Адамова Ганна Володимирівна – викладач кафедри германських та східних мов Міжнародного гуманітарного університету.

Алфімов Валентин Миколайович – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки ДВНЗ «Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля» (м. Сєверодонецьк).

Блавт Оксана Зіновіївна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичного виховання Національного університету «Львівська політехніка».

Валько Наталія Валеріївна – кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри інформатики, програмної інженерії та економічної кібернетики Херсонського державного університету.

Вархолик Галина Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін Філії ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Львів.

Ворона Валентин Володимирович – начальник фізичної підготовки та спорту, старший викладач кафедри тактики та загальновійськових дисциплін Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія»; аспірант Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Гузар Віктор Миколайович – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичного виховання Херсонської державної морської академії.

Десятів Тимофій Михайлович – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогічних наук, освітнього і соціокультурного менеджменту, директор навчально-наукового інституту педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Євтух Микола Борисович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, головний науковий співробітник відділу історії та філософії освіти Інституту педагогіки НАПН України.

Задорожна Ірина Павлівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Зеленська Олена Піменівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов і культури фахового мовлення Львівського державного університету внутрішніх справ.

Золотарьова Оксана Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовної підготовки ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (м. Покровськ).

Істоміна Катерина Юріївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Національного університету «Львівська політехніка».

Карелін Михайло Вікторович – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Клочко Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри професійної освіти та менеджменту Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Коваленко Олександр Миколайович – аспірант кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету.

Коваленко Світлана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практики англійської мови Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Комінарець Тетяна Вільямівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної, початкової освіти й мовних комунікацій КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

Копкіна Ганна Леонідівна – викладач кафедри сучасних мов Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

Кравченко Тетяна Миколаївна – аспірант Мукачівського державного університету.

Кузьменко Анна Юріївна – аспірант відділу історії та філософії освіти Інституту педагогіки НАПН України.

Кузьменко Юлія Василівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри адміністративного права та адміністративного процесу Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ.

Кухта Марія Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Куценко Ірина Валентинівна – викладач кафедри англійської мови з підготовки морських фахівців за скороченою програмою Херсонської державної морської академії.

Левченко Микола Григорович – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету культури і мистецтв Херсонського державного університету.

Малота Анастасія Анатоліївна – аспірант кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Марецька Людмила Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії й методики викладання навчальних дисциплін КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

Міненко Антоніна Олексіївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та початкової освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

Моїсєєв Сергій Олександрович – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії й методики виховання, психології та інклюзивної освіти КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

Мукан Наталія Василівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка».

Надеждіна Ірина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри обліку і оподаткування Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний університет бізнесу і права».

Овчиннікова Олена Миколаївна – асистент кафедри англійської мови в судноводінні Херсонської державної морської академії.

Павлова Олена Сергіївна – аспірант кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету; вчитель КЗ «Гімназія ім. Т. Г. Шевченка» Херсонської обласної ради.

Пислар Анатолій Борисович – аспірант кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету.

Попроцький Ігор Станіславович – старший викладач кафедри корабельної енергетики та електроенергетичних систем Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія»; аспірант кафедри педагогіки й менеджменту освіти КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

Сіладі Василь Васильович – аспірант Мукачівського державного університету.

Скорик Тамара Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецьких дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

Сливка Богдан Степанович – аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка».

Солодовник Анастасія Олександрівна – кандидат педагогічних наук, завідувач лабораторії Морського коледжу Херсонської державної морської академії.

Сотер Марія Вікторівна – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та безпеки життєдіяльності Первомайської філії Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

Степанова Дар'я Вікторівна – викладач кафедри міжнародних економічних відносин та економіки Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського.

Терентьєва Наталія Олександрівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології та методики фізичного виховання Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

Тищенко Марія Миколаївна – кандидат педагогічних наук, науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України.

Тимошенко Юрій Васильович – кандидат філологічних наук, доцент кафедри педагогічних наук, освітнього і соціокультурного менеджменту Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Ткаченко Вікторія Іванівна – кандидат педагогічних наук, викладач Миколаївського юридичного коледжу Національного університету «Одеська юридична академія».

Товканець Оксана Сергіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Трибулькевич Катерина Георгіївна – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

Тушніцький Назар Ігорович – аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка».

Худенко Ольга Миколаївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії й методики викладання навчальних дисциплін КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

Чабан Наталя Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри культурології Херсонського державного університету.

Чекрій Ірина Ігорівна – здобувач кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Чижик Тетяна Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри охорони здоров'я ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика».

Чух Ганна Павлівна – здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

Шалар Олег Григорович – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри олімпійського та професійного спорту Херсонського державного університету.

Шевченко Руслан Іванович – кандидат військових наук, доцент кафедри тактики та загальновійськових дисциплін Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія».

Юрченко Святослав Романович – аспірант кафедри педагогіки і освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Яремко Галина Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Національного університету «Львівська політехніка».

Наукове видання

ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ

Збірник наукових праць

Випуск 43

ISSN 2616-5597

Коректори – Чух Г. П., Сотер М. В.
Технічний редактор – Кохановська О. В.

Підписано до друку 01.10.2019 р. Формат 210x297/8 (А-4)
Папір офсетний. Друк ризографний. Гарнітура Palatino Linotype.
Умовн.друк.арк. 33,1. Наклад 300.

Друк здійснено з оригінал-макету
у видавництві КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»
Свідоцтво ХС № 74 від 30.12.2011 р.
Адреса видавництва:
вул.Покришева, 41
м.Херсон
73034
тел. (0552) 37-02-00
E-mail: info@academy.ks.ua